

BOG MÁNIA

Rojtkötés és makramé

SOHAJDA ZSUZSA

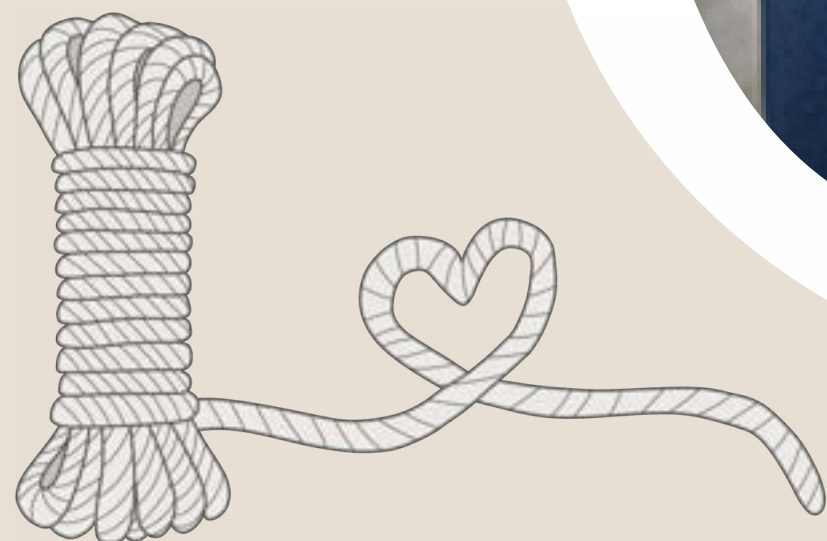
Magamról

BOG
mánia

Sohajda Zsuzsa

vagyok, BOGozó.
Többdiplomás, többgyermekes nő, aki
életközepi újratervezés során a textilek és a
rojtcsomózás / makramézás / bogozás felé
fordult - örömmel! :)

Történeti áttekintés

BOG MÁNIA

Inka csomóírás

- A textil szálainak egymásba fonása, összecsomóztatása és összesodrása az **emberi kultúra bölcsőjéhez** vezethető vissza. Ugyanolyan rég munka mint a szövés.
- A rojtkötés és a sodrott rojt eredete a **szövedék széleiből kifoszló szálak** valami módon való megerősítésének, eldolgozásának szükségességéből származik.
- A szövő nők ügyességének és szépérzékének köszönhetően ezek a **rojtok mind szebbé és díszesebbé**, bonyolultabbá váltak és megszületett a **makramé** néven ma is ismert munka, a **rojtkötés**.
- Ez a csomózás lassan **függetlenné vált a szövedéktől** és nem csak rojtok és bojtok, hanem **csipkeszerű** díszítéseket is készítettek. Egyes szakemberek a **vert csipke ősének** is tekintik ezt a technikát.

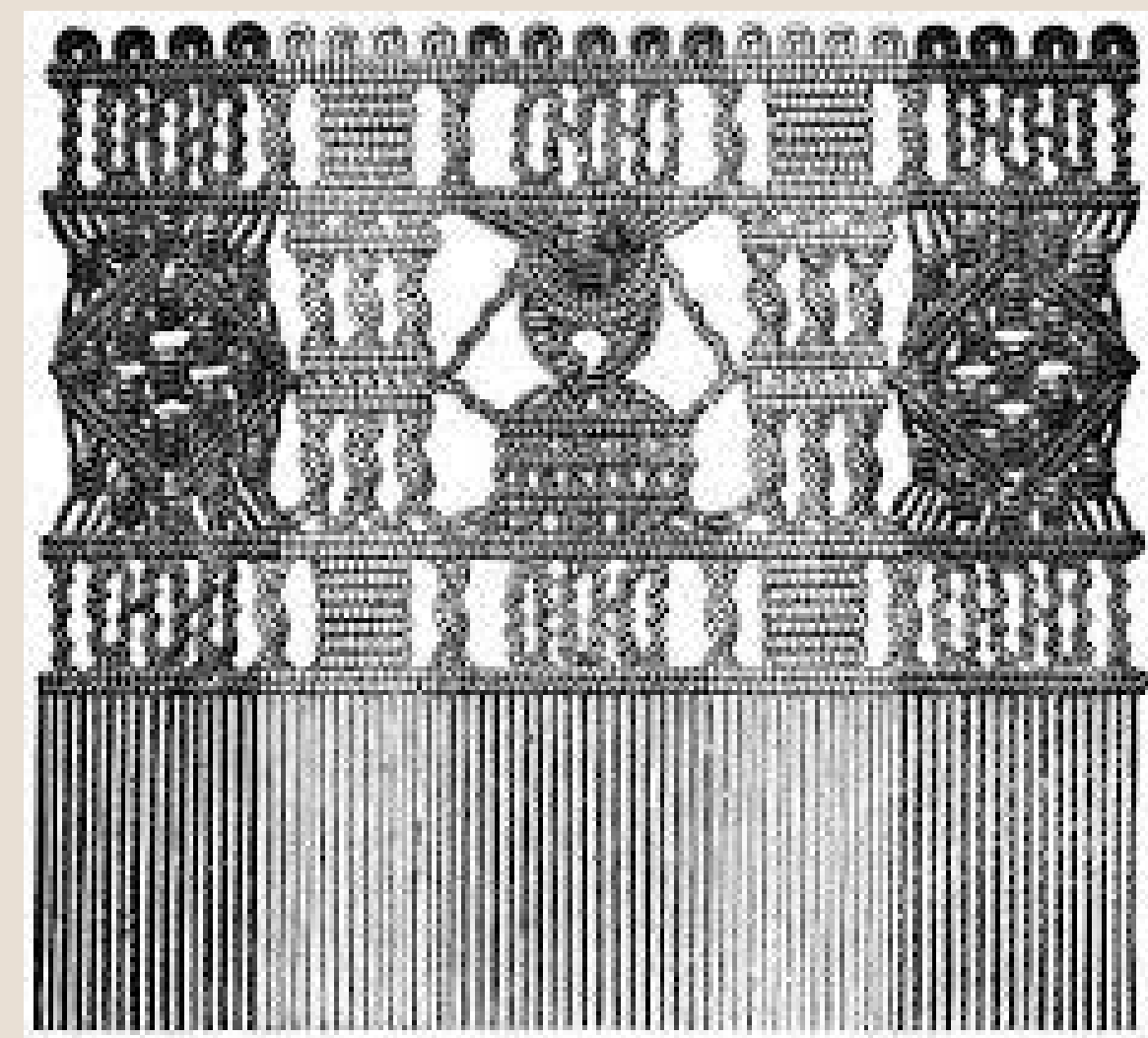

Kezdetek

Történelmileg a makramé eredete **Keletre (Kr. e. 2300), Mezopotámiába**, az **asszír** népekhez és a **perzsákhoz** nyúlik vissza. Ők voltak az elsők, akik csak abból a célból csomóztak, hogy a **szőnyegek széleit** csomókkal díszítsék.

Állítólag valószínűleg innen keletkezett ennek a művészetnek az első elnevezése, az arab **migramah** (csomózott rojtok) szóból, amely megelőzi a török **makrama** szót és a francia **Macramé** szót.

Az arab népek a **8. században** nagy jelentőséget tulajdonítottak a makraménak, köszönhetően a technika kidolgozásában szerzett nagy művészi jártasságuknak és a kivitelezésben való elsajátításuknak. Az ókori **Törökországban a takácsok** díszítették a törölközők és a terítők széleit. Mivel az anyag szövészeiken készült (selyemből, gyapjúból vagy pamutból), ezek a tárgyak fonalakat vagy rojtokat hagytak maguk után, amelyeket dekoratívan makraméval csomóztak. A csomózott rojtos szegélyű **makramé asztalterítők díszítése a 13. századig** nyúlik vissza, majd a technika a Közel-Keletről vált ismertté egész **mediterrán Európán át Spanyolországig, ahol a XV. században díszítőművészetként** kezdtek tekinteni rá.

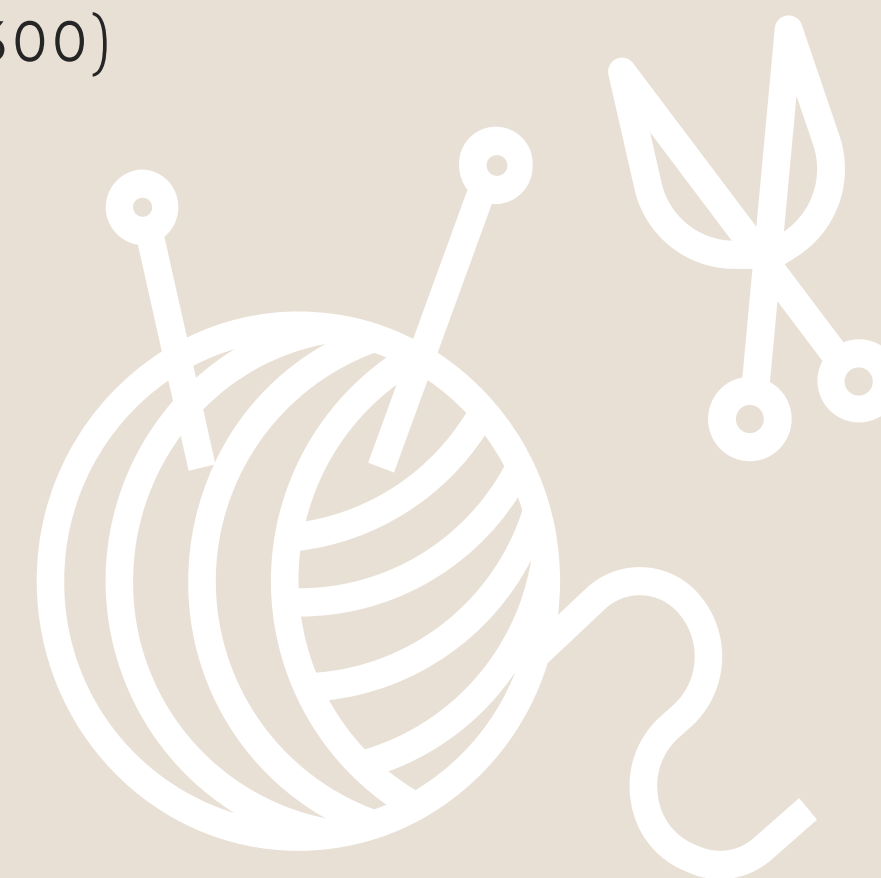
**Az arab migramah (مقرمة): rács,
esikós törölköző, dísz rojt vagy himzett fátyol.**

BOG MÁNIA

**A török „makrama” szó
törölközőt vagy szalvétát jelent.**

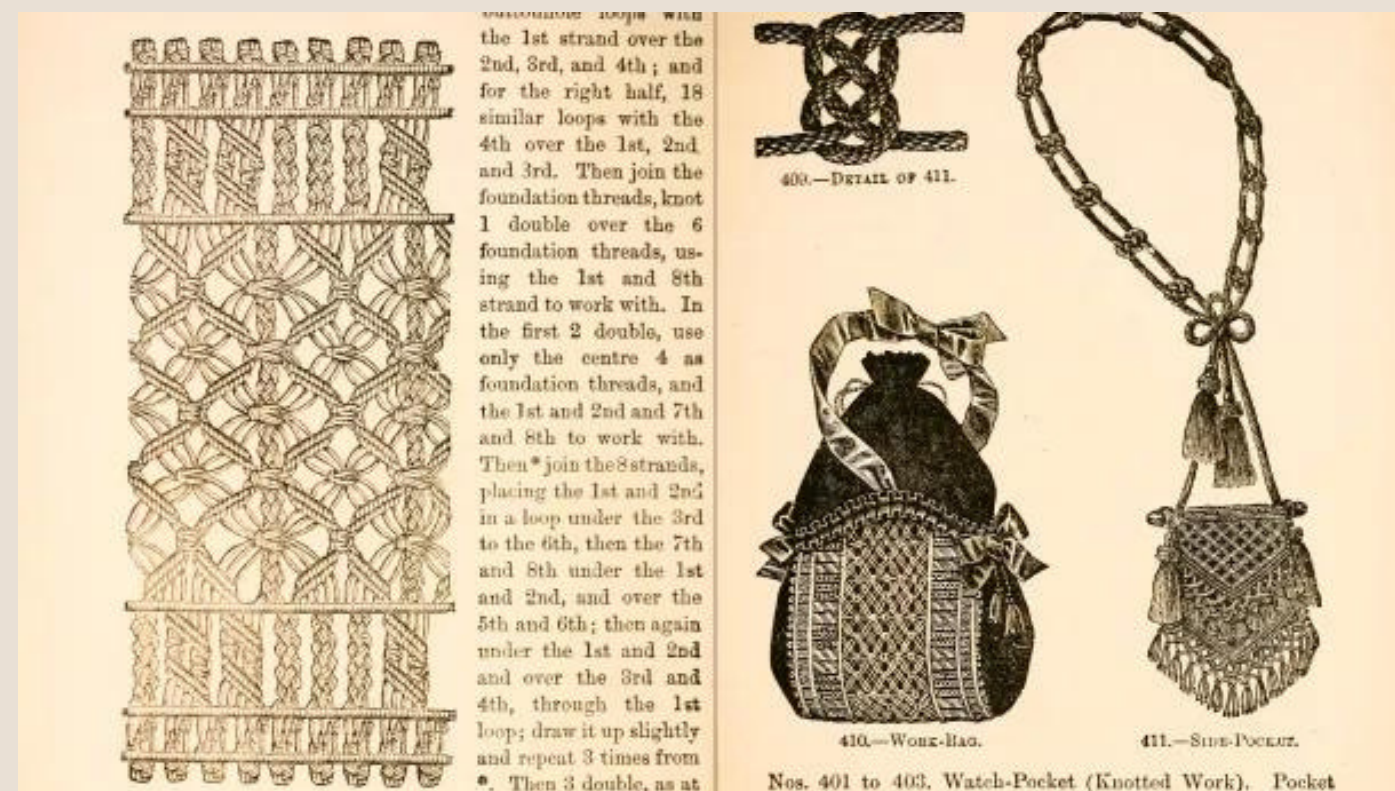
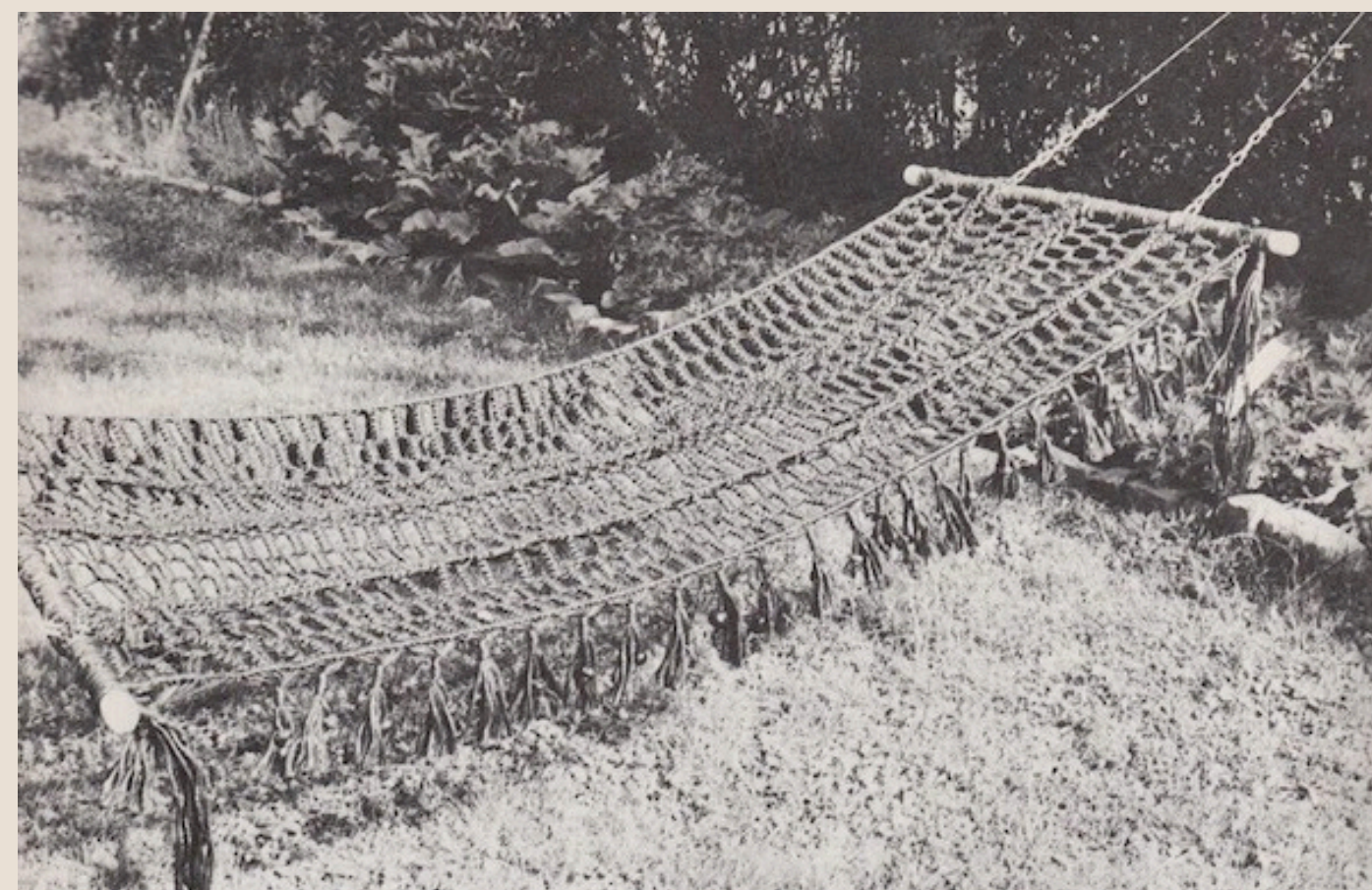
- 1** ARAB NYELVBŐL (ASSZÍRIA I.E. 2300)
- 2** SPANYOL, FRANCIA ÁTVÉTELLEL (XIII.SZ.)
- 3** NEMZETKÖZI SZÓHASZNÁLAT (XV.SZ.):
- 4** MACRAMÉ /MACRAME.

Középkor

Széles körben elfogadott elmélet, hogy a **mór tengerészek** hozzájárultak a makramé művészet népszerűségéhez **Észak-Afrikából Európába** tartó utazásaik során. Különböző elfoglaltságokat kellett találni hogy ne örüljenek meg a tengeren töltött hosszú napokon. Mivel már mesterségbeli tudással rendelkeztek, sok ócska kötelet használtak fel, hogy gyönyörű műalkotásokat készítsenek; **öveket és függőágyakat is** készítettek.

Idővel egyre bonyolultabb csomókat találtak fel. A különböző **kikötők**be való utazás elősegítette a készségek és ismeretek terjesztését az egész világon. Ezután először **Spanyolországban**, **Franciaországban** (a 15. században) és **Olaszországban** (a 16. században) vezették be a makramé-t.

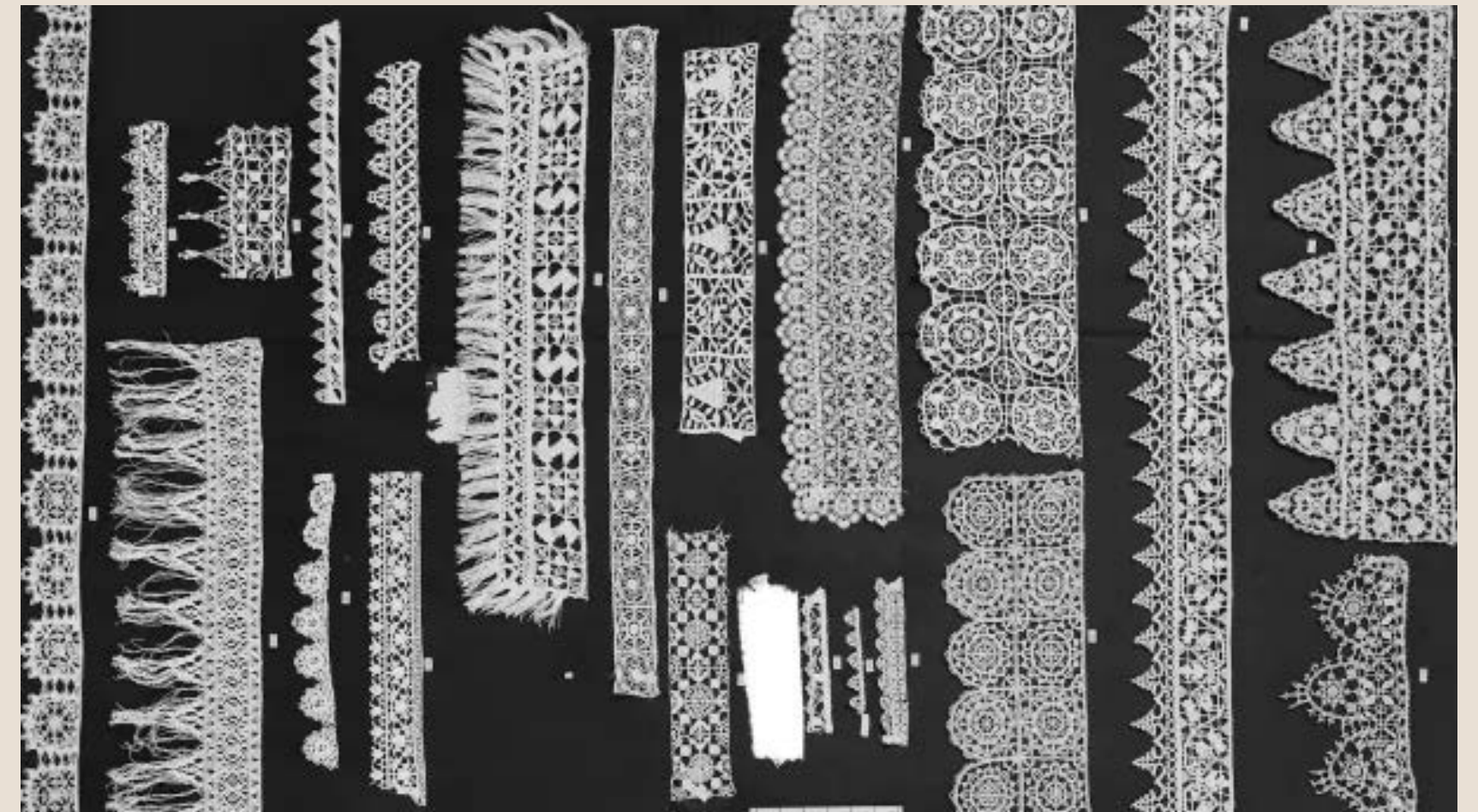

Európa és Olaszország

BOG MÁNIA

Az Ibériai-félszigeten a 8. században kezdődött mór invázióval az arab hagyományok Spanyolországon, majd Franciaországon keresztül érkeztek Európába. A **közel-keleti kereszties hadjáratok a kereszties lovagok feleségeit és szolgálóit** is kapcsolatba hozták a makraméval, amelyet hazavittek magukkal, különösen Olaszországba olyan helyeken, mint **Genova**.

Az **európai apácák**, akik hagyományosan a **kézimunka és a csipkekészítés szakértői** voltak, és mesterségükkel olyan darabokat készítettek, amelyeket az **egyház is eladhat és használhat**, gyorsan felismerték ennek az új típusú kézimunkának az előnyeit. **Az elkészíthetőség egyszerűsége miatt a makramé egyszerűbb alternatívát kínált a bonyolult csipkekészítési technikák helyett.** A hagyományosan használt **vastag gyapjú helyett a finomabb anyagok** használatát bevezetve gyönyörű, csomózott csipkét készítettek **dekoratív panelekben**, amelyeket ruhákra vagy ágyneműre lehetett felvinni. Munkájuk példáit vallási ruhákban és festményekben lehet látni.

A 15. században főként az **itáliai zárdákban** tanították erre a technikára mind a leány, mind a fiú gyermekeket.

Egyes szakemberek a vert csipke ősének tekintik a makramét.

Sepia Times / Getty Images

BOC MÁNIA

Images / Getty Images

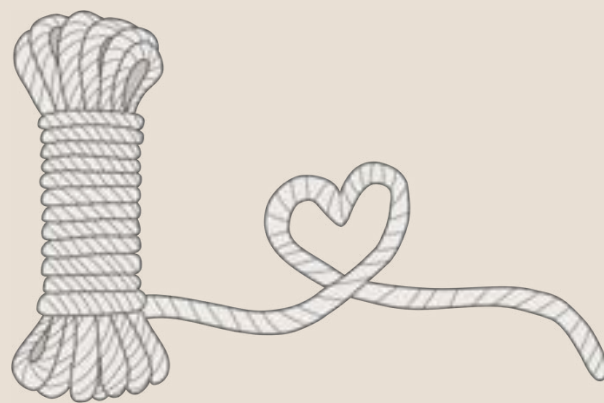
818 A - Mauresque. ND. Phot.

Stephen Osman / Getty Images

Painting of a man playing a stringed instrument.

Csomózott csipke?

Egyes szakemberek a **vert csipke ősének** tekintik a makramét.

A XVI. századi Itáliában **“punto a groppo”** vagy **“gropari”** néven nevezték, amihez egészen finom cérnát használtak, így a “csipke” elnevezés illett rájuk.

A cérnaszálak összefonása, csomózása adhatta az ötletet a **vert csipke** kialakulásának is. Bár a rojt csipke gyorsabban elkészíthető volt, de a vert és a varrott csipkével nem tudta felvenni a versenyt, részben **kötöttebb technikája**, részben **súlyosabb textúrája** miatt.

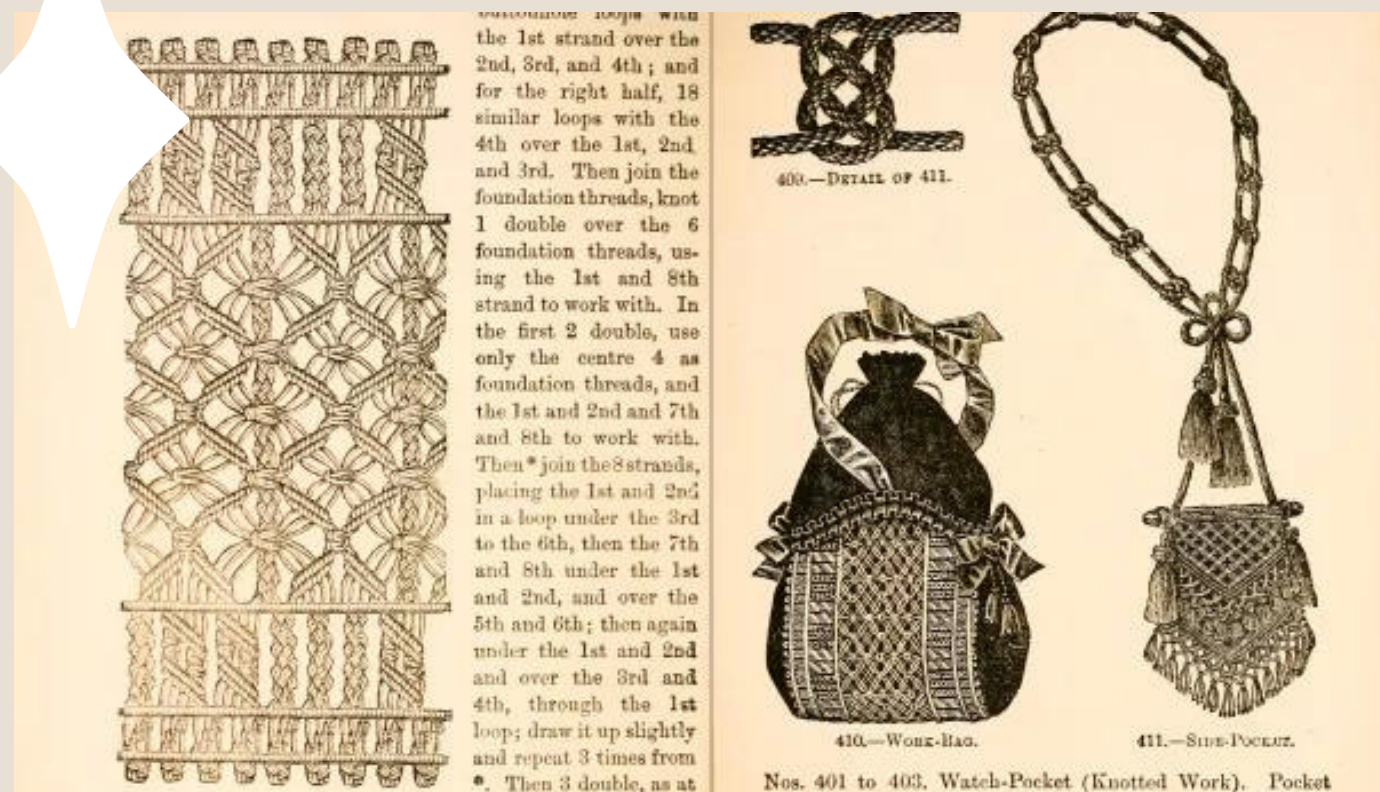

Anglia

A 17. században **II. Mária** vezette be az angol udvarba ezt a technikát, ahol megtanította udvarhölgyeit rá. Az életrajzírók és szatirikusok dokumentálták a „**csomózott szálak**” (knotted threads) iránti megszállottságát.

VIKTORIÁNUS KORSZAK

A **XIX. században** a makramé rendkívül népszerű volt, és elérte **csúcspontját**. A makramé **csipkeszerű részletezése** tökéletesen illeszkedik a korszak túlzott belső dekorációjához – amely ugyan a modern szem számára zsúfoltnak tűnhet, széles körben hozzáadták az ágyneműhöz, palástokhoz és függönyökhöz.

De **nem csak a szépsége** volt az egyetlen oka annak, hogy a makramé elterjedt. Abban az időben, amikor a középosztálybeli nőktől azt várták, hogy a háztartási élet fontos részét képező kézimunkával foglalkozzanak, a makramé vonzó lehetőség volt, mivel a kézimunka más típusaihoz képest **egyszerű volt**.

BOG MÁNIA

Az ipari forradalom nyomdai fellendülése is hozzájárult ahhoz, hogy az olyan kiadványok, mint a „**Sylvia's Book of Macramé Lace**” 1890-ben még több nőt tettek lehetővé, hogy saját kezükbe vegyék a csomózást, és megmutatták nekik, hogyan készítsenek a makramé esernyőktől, táskáktól a ruhákig és a függönyökig.

XX. század

BOG MÁNIA

Macramé népszerűsége végül alábbhagyott, ahogy az **ízlések megváltoztak**, és a nagyobb kulturális korszakváltások is hatással voltak a kézművességre és a kreativitásra. Ahogy például **egyre több nő került a munkaerőpiacra**, egyre kisebb hangsúlyt kapott a **kézművesség, mint a háztartási élet szükséges része**.

A **háborús anyagok hiánya** a „gyakorlatiasabb” mesterségek, például a varrás és a kötés irányába váltást is eredményezte.

A csomózás mint nélkülözhetetlen technikai tudás a vitorlázáson, **hajózáson keresztül élt tovább** töretlenül. Olyan tevékenységek, mint a **horgászat, természetjárás, kempingezés, hegymászás, cserkészlet** mind a mai napig használják a különböző kötélcsomózási technikákat.

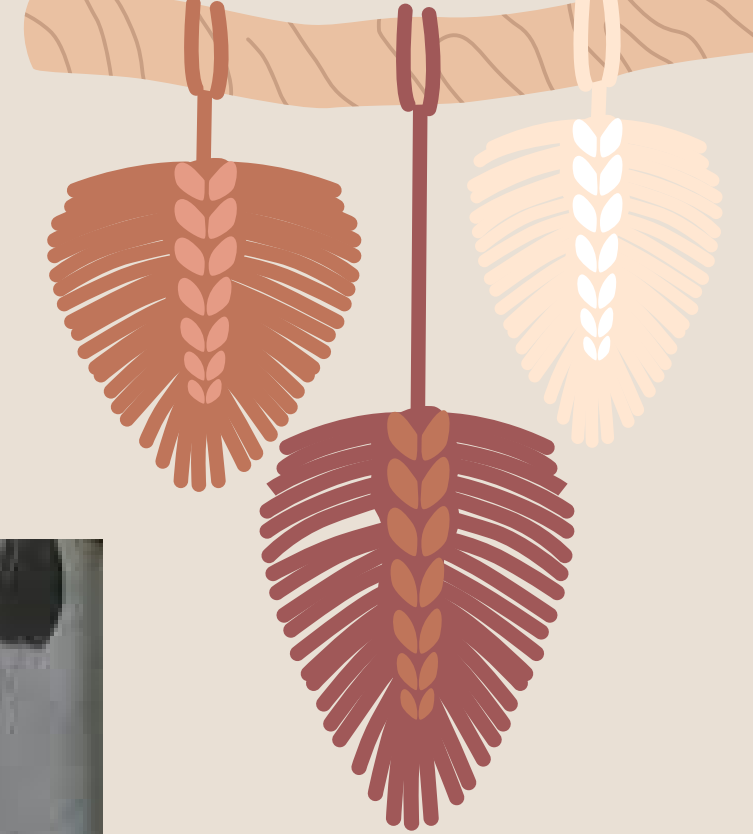
1970-es évek Amerika és a nagyvilág

BOG MÁNIA

A tömeggyártás és az etikátlan gyártás elutasításának **szimbólum**aként a makramé utat talált az otthoni dekorációhoz, pulóverekhez, pénztárcákhoz és még a papucsokhoz is. A hatalmas **hippi mozgalom** ebben az évtizedben tökéletes alapot teremtett a makramé népszerűségének robbanásához. Sok ember számára kézenfekvő, minden erőfeszítés nélkül elegáns választás volt. A művészek különféle technikákkal kísérleteztek különböző termékek létrehozására, köztük ruházati cikkek, kiegészítők, növényi vállfák, lakástextilek stb. Mégis, az 1970-es évek végére és az **1980-as évekre** a művészet elavulttá vált, és **giccsnek** tekintették.

BOG MÁNIA

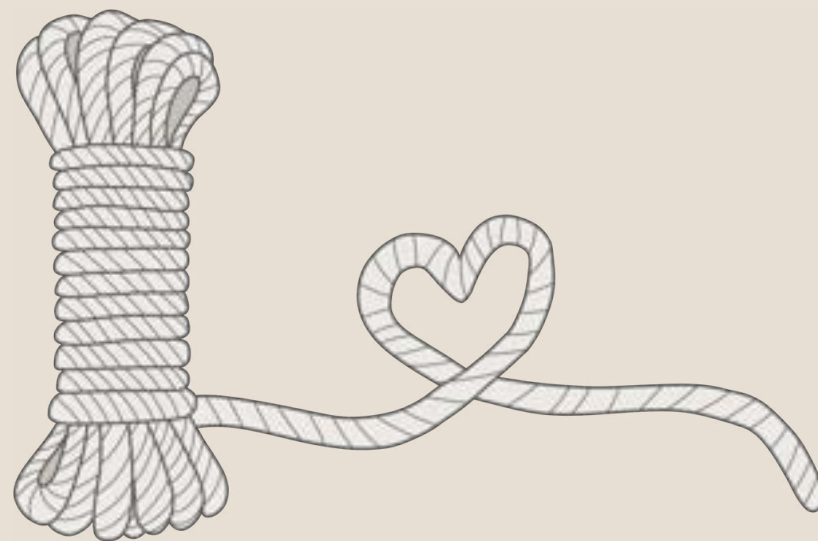
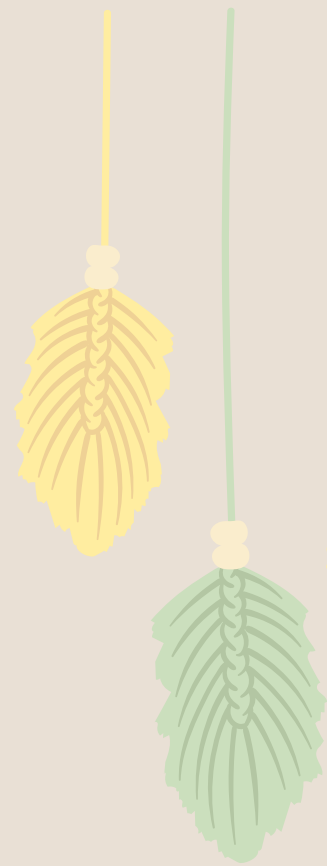
XXI. század, napjaink

Az új **bohém stílus** megjelenésével a makramé egyre népszerűbb lett, és folyamatosan visszatért. Az olyan nőies hagyományokkal rendelkező szálas művészetek, mint a makramé, felkeltették azoknak a nőknek az érdeklődését, akiknek életmódja a **személyes fejlődésre és az öngondoskodásra** összpontosít. Az **Instagramnak**, az **Etsy-nek**, a **Pinterestnek** és más e-kereskedelemnek és közösségi hálózatoknak köszönhetően **globális trenddé** vált. A valamiféle reneszánszát átélő makramé divatnak számít, és semmi jelét nem mutatja a megállásnak. Sőt, sok csodálatos hely és **YouTube**-oktatóvideó van, ahol ingyen elsajátíthatod a makramé művészetét, és díszítheted otthonodat néhány fantasztikus modern darabbal!

BOG MÁNIA

Makramé variáció: kínai csomózás

A kínai csomózás a kínai **Tangand Song-dinasztia** (i.sz. 960–1279) idejére nyúlik vissza. Ezeket a csomókat aztán népszerűsítették a Mingben, és elterjedtek **Koreában és Japánban**.

Szerencsehozóként szolgáltak a kínai házasságokhoz, és elűzték a gonosz szellemeket. A sárkányok, a halak, a pillangók, a madarak a legnépszerűbb kínai kötések.

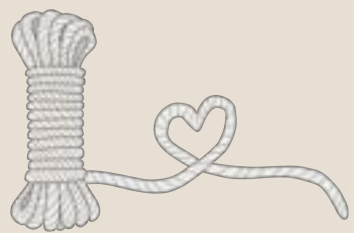
A **kínai újévi fesztivál** idején ezekkel a dekorációkkal fesztivál hangulatot varázsolnak az otthonok és üzletek ajtajára és falaira. Érdekes módon ezek a díszítések **pirosak**, ami a kínai kultúrában szerencsés színnek számít.

Kelta szimbólumok, fonatok és eszmők

BOG MÁNIA

Miután **Európa-szerte** elterjedt, majd Európából a **spanyolokon** és azok hódító útjain keresztül **Amerikába** is eljutott, a kontinensek közötti idő és kereskedelmi csere folytán a makramé **az egész világon elterjedt.**

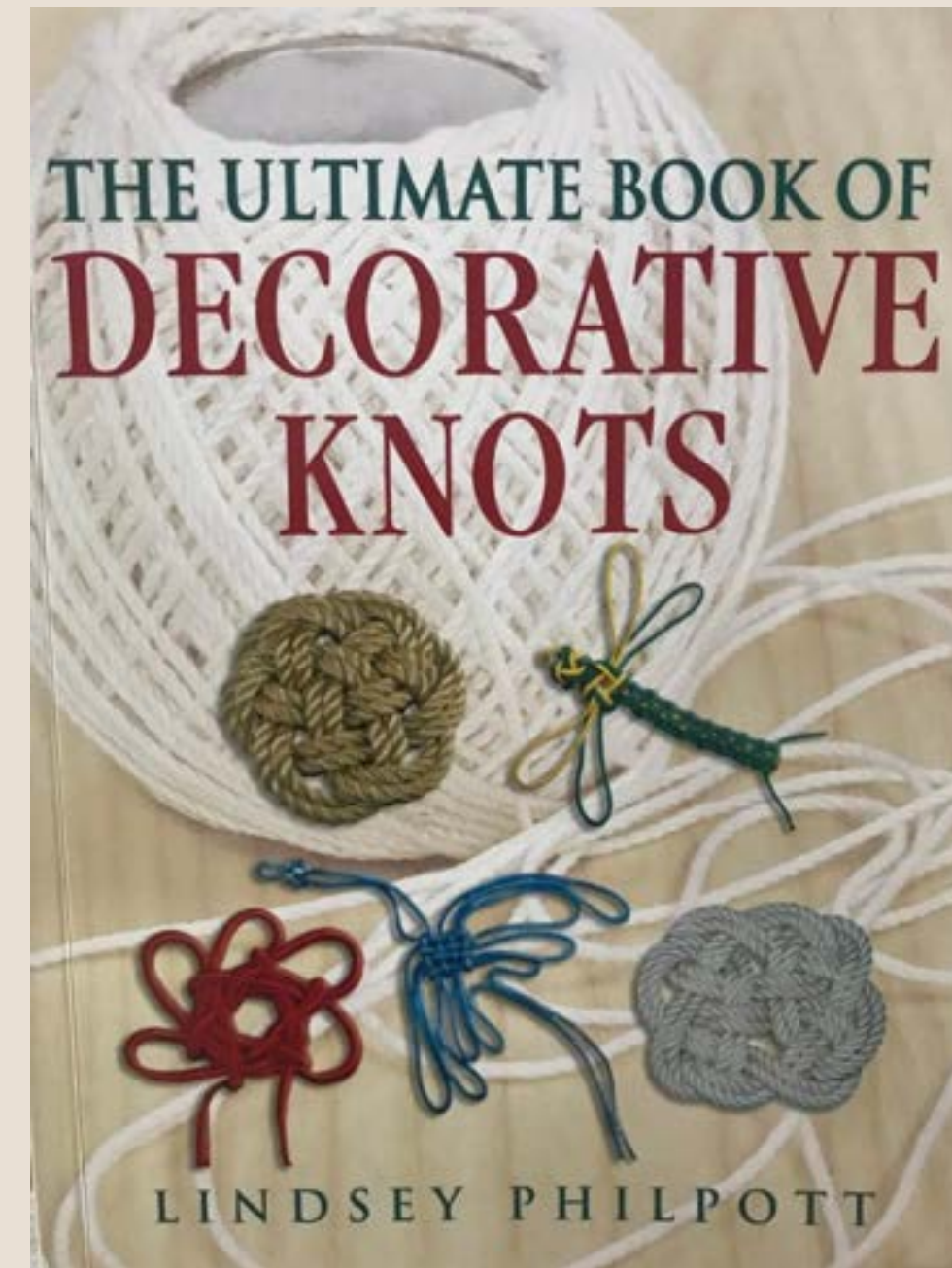
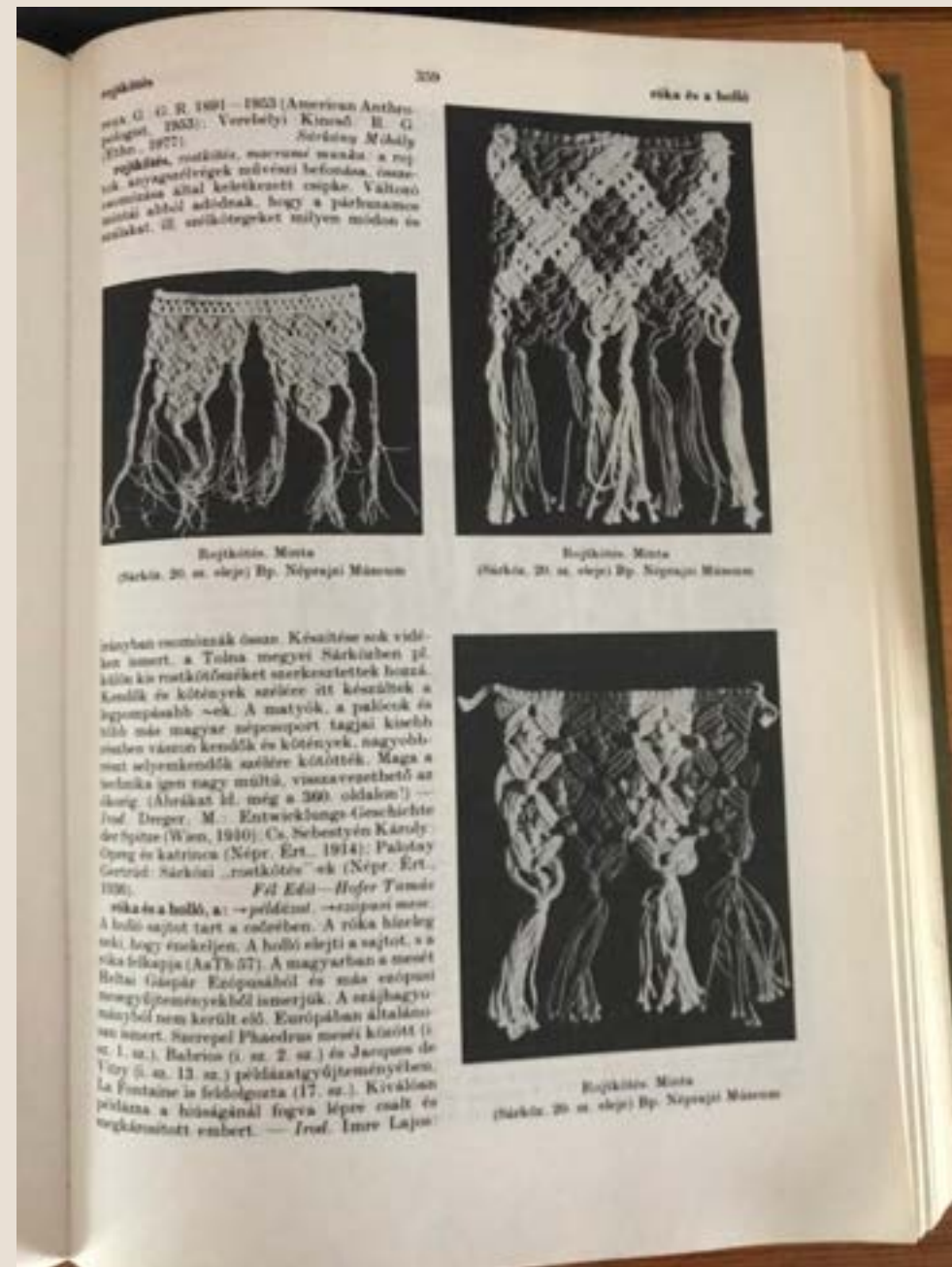
Szerelmes vagyok a csomókba és azok történetébe; a fontosságába és jelentőségébe. Nélkülözhetetlen a társadalom számos alapvető **szakmában**: a tengerésztől a sebészig, a varrónőtől a hegymászóig, a hentesztől a lantosig. E mellett a legkülönfélébb **emberi tevékenységek fejlesztésének** elengedhetetlen eszköze, és továbbra is a **túlélés eszközeként** szolgálja az embert.

**Rojtkötés,
rostkötés,
rojtesomózás=
maeramé.**

Rojtcsomózás vs. dekoratív csomózás

Magyar vonatkozások

A magyar népművészetben és népviseletben a rojtcsomózás a II. világháborúig együtt fejlődött, alakult európai társaival együtt a szövetek végeinek díszes eldolgozásaként vagy utólagos díszítéseként.

Bodrogközben, Sárközben, a mezőkövesdi matyóknál, a palócoknál vagy a rábaközben kisebb részben **vászonkendők**, nagyobb részt **selymekendők** szélén alkalmazták a pompázatos rojtkötést főleg **kendőkre, kötényekre, abroszokra, törölközőkre és komakendőkre.**

Sárköz

A kötény és a kendő díszíthető saját anyagában is: a gyolcsot a 19. sz.-ban **mángorlással fényezték**; a hajtogatási nyomok is díszül szolgálhatnak, illetve a vászon szélét kirojtozhatták. **Selyem kötényre külön kötnek selyem rojtot.**

Matyók

BOG MÁNIA

Mezőkövesdi matyó népviselet: a mintegy 20 000 lakosú egykori város korábban mezővárosias, később parasztos öltözete.

A fehér vászonkötényt munkában használták. Ezeken túl ismeretes a híressé vált **surc** – keskeny egy szél kötény –, melynek **ünnepi példányait hímzéssel, arany és ezüst csipkével, rojttal** gazdagon elborították.

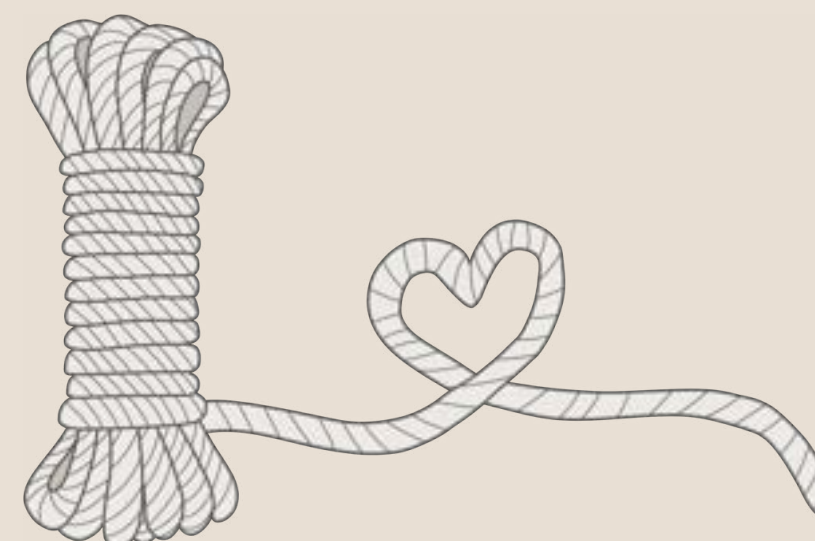
A surcot ugyanígy gazdagon díszítve viselték a **férfiak is** gatyához, nadrághoz. A legényeké kicsit keskenyebb, de hasonlóan téglalap alakú, a ruha aljáig érő, derékon megkötős.

az **eladó** lányok, fiatal asszonyok, legények viselték a legszebbeket. Díszítmény tekintetében nincs jelentős eltérés a férfiak és nők kötényei között.

Kecskelábú rojt

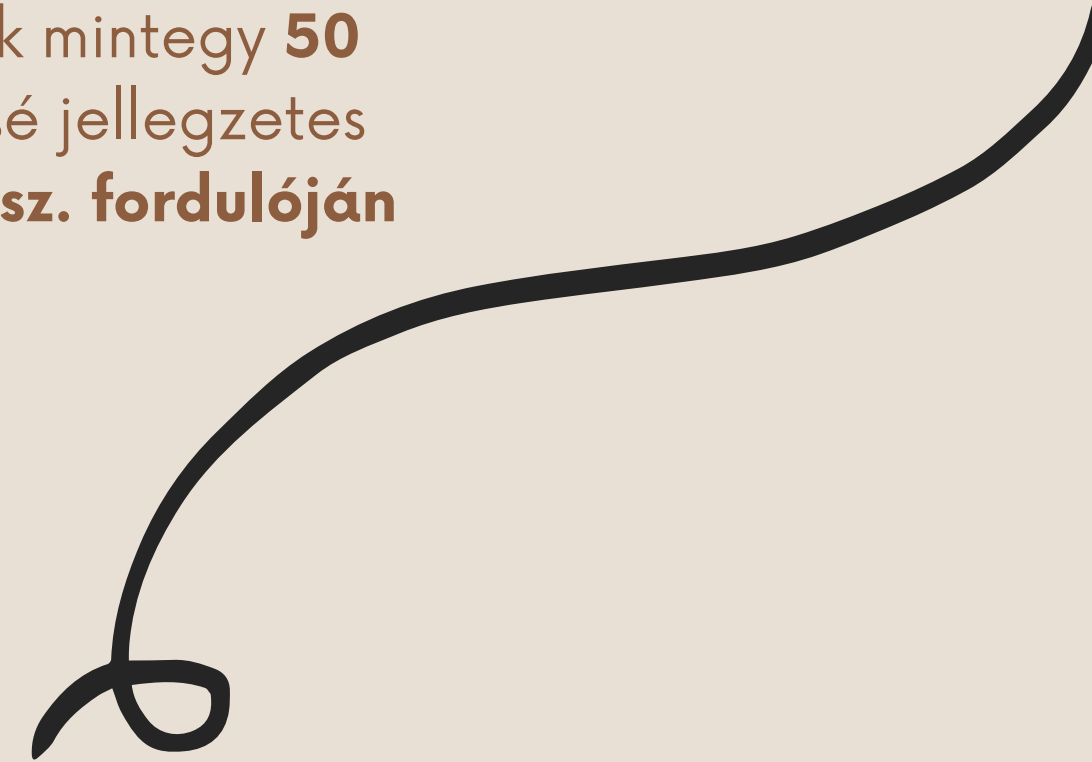
Múzeumporta, Cigánd

BOG MÁNIA

Bodrogköz

a **Tisza**, a **Bodrog** és a **Latorca** által közrefogott mocsaras vidék mintegy **50** magyar községének kevésbé jellegzetes viselete, mely kb. a **19–20. sz. fordulóján** virágzott.

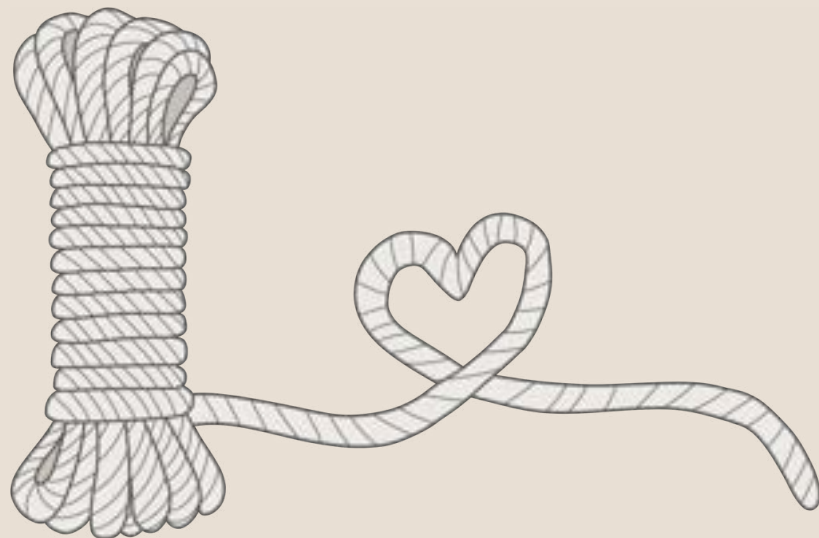
Komatálat vivő asszony

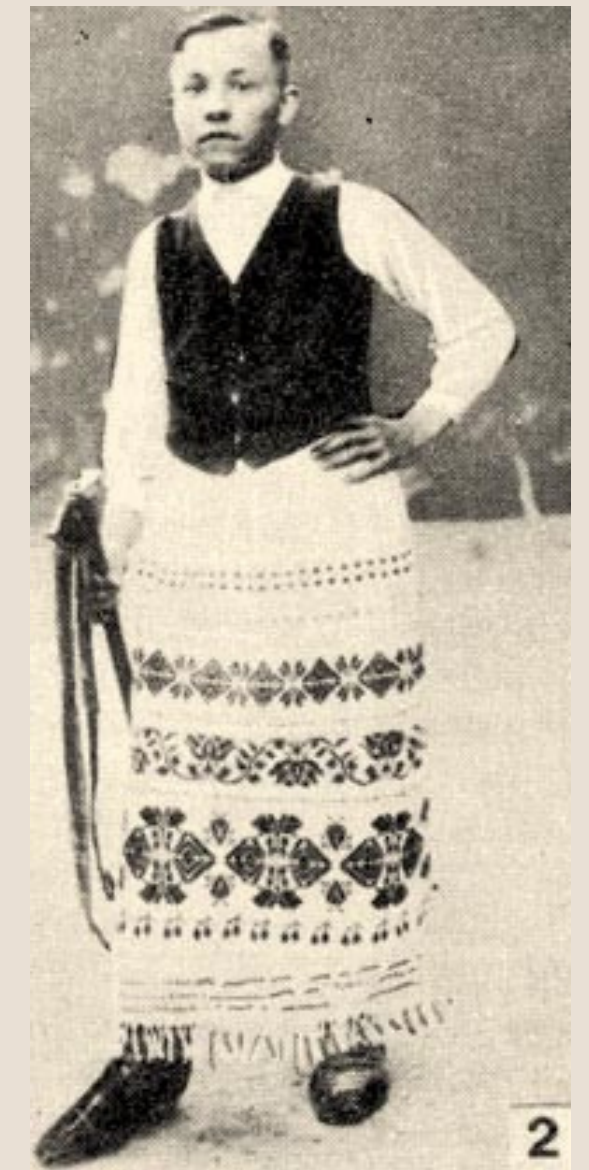
Rózsás kendő, rózsás abrosz volt a szőttesek neve az 1920-as évekig.

BOG MÁNIA

Vőfély kendő

Törölköző

És innentől inkább élőben mutogatok...

Felhasznált irodalom

Magyar Néprajzi Lexikon

Mátray Magdolna: A kézi csipkekészítés alapjai, Bábolna 2010.

Gazdáné Olosz Ella: Kézimunkázók könyve, Kriterion 1986.

Lindsay Philpott: The Ultimate Book of Decorative Knots, Skyhorse Publishing 2021.

Macramé Pattern Book, Marchen Art Studio, 2011.

Felhasznált webhelyek

<https://clubdelmacrame.com/blog/historia/the-history-of-macrame/>

<https://hemptique.com/pages/what-is-macrame>

<https://www.ministryofcraft.co.uk/blog/2019/11/06/macram%C3%A9,-why-knot/>

<https://www.theirishroadtrip.com/celtic-knots/>

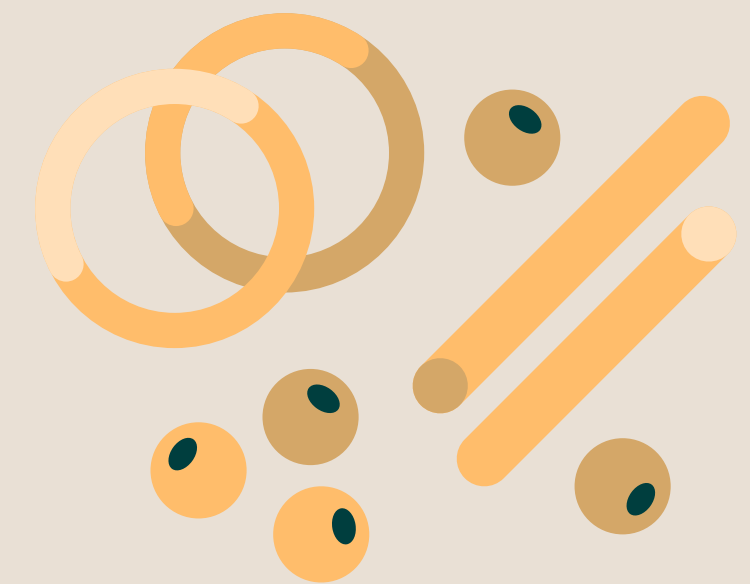
<https://www.domestika.org/en/blog/8585-the-history-of-macrame-from-arabic-weavers-to-coachella-fashion>

<http://damakrame.hu/a-makrame-mint-csomozasi-technika/>

<http://users.atw.hu/zsikazsu/Dunantul/sarkozi.htm>

<https://himezdmagad.hu/mezokovesdi-matyo-himzes-3-kotenyek/>

<https://www.muzeumporta.hu/>

<https://library.si.edu/digital-library/book/sylviasbookofmac00lond>

<https://archive.org/details/imperialmacramla00barb/page/26/mode/2up>

<https://adatbank.ro/cedula.php?kod=1833>

BOG MÁNIA

**Köszönöm a
figyelmet!**

INFO@BOGMANIA.HU